

Силабус курсу:

МІЖНАРОДНЕ КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО ТА ТРИБУНАЛИ

СХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ

<i>Ступінь вищої освіти:</i>	Бакалавр
<i>Спеціальність:</i>	081 «Право»
<i>Рік підготовки:</i>	3
<i>Семестр викладання:</i>	осінній
<i>Кількість кредитів ЄКТС:</i>	5
<i>Мова(-и) викладання:</i>	українська
<i>Вид семестрового контролю</i>	залік

Автор курсу та лектор:

д.ю.н., професор Розовський Борис Григорович

вчений ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я та по-батькові

професор кафедри правознавства

посада

rozovsky@snu.edu.ua

електронна адреса

телефон

месенджер

314, за розкладом

консультації

Співавтор курсу та лектор:

к.ю.н., Гніденко Вікторія Ігорівна

вчений ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я та по-батькові

доцент кафедри правознавства

посада

gnidenko@snu.edu.ua

електронна адреса

+38(066)880 43 49

телефон

Telegram

месенджер

313, за розкладом

консультації

Викладач лабораторних занять:*

вчений ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я та по-батькові

посада

електронна адреса

телефон

месенджер

консультації

Викладач практичних занять:*

вчений ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я та по-батькові

посада

електронна адреса

телефон

месенджер

консультації

* – 1) дані підрозділи вносяться до силабусу в разі, якщо практичні та (або) лабораторні заняття проводить інший викладач, котрий не є автором курсу та лектором; 2) припустимо змінювати назву підрозділу на «**Викладач лабораторних та практичних занять:**», якщо лабораторні та практичні заняття проводить один викладач, котрий не є автором курсу та лектором.

Анотація навчального курсу

Цілі вивчення курсу: Метою є формування необхідної системи теоретичних знань про основні інститути міжнародного кримінального права, які дозволяють реалізувати забезпечення міжнародних стандартів протидії міжнародним злочинам та злочинам міжнародного характеру; сприяння виробленню навиків аналітичного мислення та комплексного розв'язання проблемних питань; формування практичних умінь і навичок правильного тлумачення та застосування міжнародних нормативно-правових актів; оволодіння методологією аналізу та вироблення практичних навиків кваліфікації міжнародних злочинів та злочинів міжнародного характеру.

Результати навчання:

Здобувач вищої освіти ступеня вищої освіти підсумку вивчення дисципліни зможе:

- визначати переконливість аргументів у процесі оцінки заздалегідь невідомих умов та обставин;
- здійснювати аналіз суспільних процесів у контексті аналізованої проблеми і демонструвати власне бачення шляхів її розв'язання; проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел;
- формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу відомої проблеми;
- давати короткий висновок щодо окремих фактичних обставин (даних) з достатньою обґрунтованістю;
- оцінювати недоліки і переваги аргументів, аналізуючи відому проблему;
- складати та узгоджувати план власного дослідження і самостійно збирати матеріали за визначеними джерелами;
- використовувати різноманітні інформаційні джерела для повного та всебічного встановлення певних обставин;
- самостійно визначати ті обставини, у з'ясуванні яких потрібна допомога, і діяти відповідно до отриманих рекомендацій;
- професійна самоорганізація та використання інформаційних технологій;
- належно використовувати статистичну інформацію, отриману з першоджерел та вторинних джерел для своєї професійної діяльності;
- працювати в групі, формуючи власний внесок у виконання завдань групи;
- виявляти знання і розуміння основних сучасних правових доктрин, цінностей та принципів функціонування національної правової системи;
- демонструвати необхідні знання та розуміння сутності та змісту основних правових інститутів і норм фундаментальних галузей права;
- пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів;

– застосовувати набуті знання у різних правових ситуаціях, виокремлювати юридично значущі факти і формувати обґрунтовані правові висновки;

– готувати проекти необхідних актів застосування права відповідно до правового висновку зробленого у різних правових ситуаціях.

***Передумови до
початку вивчення:***

«Теорія та історія права», «Конституційне право та процес», «Юридичне дослідження, аналіз та письмо», «Кримінальне право, «Кримінальне процесуальне право», «Міжнародне публічне право».

Мета курсу (набуті компетентності)

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

Інтегральна компетентність: здатність і готовність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері права, охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, забезпечення міжнародного правопорядку під час практичної роботи або в процесі навчання, що передбачають застосування правових доктрин та принципів, прогнозування, оптимізації та прийняття рішень і характеризується комплексністю та невизначеністю умов і вимог.

Загальні компетентності:

ЗК 1. Здатність усвідомлювати рівні можливості та гендерні проблеми.

Спеціальні компетентності:

СК 1. Здатність застосовувати знання з основ теорії та філософії права, знання і розуміння структури правничої професії та її ролі у суспільстві.

СК 12. Здатність аналізувати правові проблеми, формувати та обґрунтовувати правові позиції.

СК13. Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ і застосування набутих знань у професійній діяльності.

Структура курсу

№	Тема	Години (Л/ЛБ/ПЗ)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
1.	Загальна характеристика міжнародного кримінального права	денна 2/0/2 заочна 1/0/0	Історія розвитку міжнародного кримінального права (МКП). Тенденції виокремлення МКП у системі міжнародного публічного права. Поняття, предмет, метод, система МКП. Інтернаціоналізація злочинності та її вплив на МКП. Вплив МКП на національне законодавство. Поняття та способи імплементації.	Начальна дискусія Реферування літератури
2.	Принципи міжнародного кримінального права	денна 2/0/2	«Основні принципи» вищої юридичної і моральної сили (<i>jus cogens</i>). Принцип індивідуальної кримінальної відповідальності. Принцип незастосування терміну давності до військових злочинів і злочинів проти людства. Принцип відповідальності керівника за невжиття заходів. Принцип відповідальності особи за виконання нею злочинного наказу свого уряду або керівника, якщо свідомий вибір фактично був можливий. Принцип « <i>nullum crimen sine lege</i> ». Принцип « <i>nulla poena sine lege</i> ». Принцип відсутності зворотної сили (<i>ratione personae</i>). Принцип неприпустимості посягання на посадове становище. Принцип універсальної юрисдикції. Процесуальні принципи.	Підготовка есе
3.	Джерела міжнародного кримінального права	денна 2/0/2 заочна 1/0/0	Поняття та класифікація жерел МКП. Дія джерел МКП у часі, просторі та за колом осіб. Універсальні та регіональні конвенції, що регламентують співробітництва у боротьбі з окремими видами злочинів. Акти спрямовані на врегулювання співробітництва у боротьбі зі злочинами проти миру і безпеки людства та військовими злочинами. Акти, які визначають правовий статус окремих міжнародних організацій, що координують діяльність держав у боротьбі зі злочинністю. Безпосереднє та опосередковане застосування міжнародного кримінального права.	Підготовка презентації

№	Тема	Години (Л/ЛБ/ПЗ)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
4.	Злочин і склад злочину у міжнародному кримінальному праві	денна 2/0/2 заочна 0/0/1	<p>Поняття та ознаки злочину в МКП. Види злочинів у МКП. Поняття та особливості міжнародного злочину. Сутність злочину міжнародного характеру та його відмінність від міжнародного злочину. Склад злочину в МКП. Особливості суб'єкта міжнародного злочину.</p> <p>Співвідношення понять «суб'єкт міжнародного злочину» та «суб'єкт відповідальності за міжнародний злочин». Особливості об'єктивних та суб'єктивних ознак міжнародного злочину. Поняття співучасті у злочині в МКП. Класифікація і особливості форм співучасті та видів співучасників у злочині в МКП. Особливості відповідальності співучасників у вчиненні міжнародного злочину. Співучасть держави у вчиненні міжнародного злочину. Характеристика обставин, що виключають відповідальність, у МКП.</p>	Складання тестів Начальна дискусія
5.	Відповідальність та покарання у міжнародному кримінальному праві	денна 2/0/2 заочна 0/0/1	<p>Поняття відповідальності в МКП. Принципи відповідальності за міжнародний злочин. Підстави відповідальності за міжнародний злочин. Диференціація відповідальності залежно від суб'єкта міжнародного злочину. Міжнародна кримінальна відповідальність індивідів. Поняття та види покарання в МКП. Особливості призначення покарання за МКП. Підстави звільнення від кримінальної відповідальності та покарання за МКП. Проблема відповідальності юридичних осіб та держави в МКП.</p>	Складання тестів Начальна дискусія
6.	Міжнародні злочини: геноцид	денна 2/0/2	<p>Поняття міжнародного злочину. Класифікація міжнародних злочинів. Правове визначення та історія виникнення терміну «воєнний злочин». Етимологія поняття «геноцид». Загальна характеристика злочину геноциду. Гібридний геноцид. Ознаки злочину геноциду. Відповідальність за вчинення геноциду.</p>	Вирішення практичних кейсів

№	Тема	Години (Л/ЛБ/ПЗ)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
7.	Міжнародні злочини: злочини проти людяності	денна 2/0/2	Загальна характеристика злочинів проти людяності. Ознаки та види злочинів проти людяності. Відповідальність за вчинення злочинів проти людяності.	Вирішення практичних кейсів
8.	Міжнародні злочини: воєнні злочини	денна 2/0/2	Правове визначення та історія виникнення терміну «воєнний злочин». Порушення законів та звичаїв війни; найманство. Ознаки воєнних злочинів. Відповідальність за вчинення воєнних злочинів.	Вирішення практичних кейсів
9.	Міжнародні злочини: злочини проти міжнародного миру (злочин агресії)	денна 2/0/2	Поняття агресії, як збройної інтервенції. Загальна характеристика злочину проти міжнародного миру (злочину агресії). Ознаки злочину проти міжнародного миру (злочину агресії). Відповідальність за вчинення злочину проти міжнародного миру (злочину агресії)	Вирішення практичних кейсів
10.	Злочини міжнародного характеру	денна 2/0/2	Сучасні підходи до розуміння поняття злочину міжнародного характеру. Співвідношення понять «міжнародний злочин» та «злочин міжнародного характеру». Співвідношення понять «злочин міжнародного характеру» та «конвенційний злочин». Класифікація злочинів міжнародного характеру. Злочини міжнародного характеру проти прав і свобод особи. Економічні злочини міжнародного характеру. Корупційні злочини міжнародного характеру. Злочини міжнародного характеру проти громадської безпеки. Екологічні злочини. Посягання на національно-культурну спадщину народів.	Вирішення практичних кейсів Індивідуальні завдання
11.	Нюрнберзький та Токійський трибунали	денна 2/0/2	Історичне та правове значення Нюрнберзького процесу та Токійського трибуналу. Нюрнберзький і Токійський військові трибунали, їх юрисдикція, судоустрій, процедура провадження і правова оцінка діяльності. Преюдиційне значення рішень Нюрнберзького трибуналу. Практика Нюрнберзького та Токійського трибуналів та її значення для кваліфікації пропаганди війни як міжнародного злочину.	Робота у команді (підготовка правового висновку щодо діяльності та результатів трибуналу)

№	Тема	Години (Л/ЛБ/ПЗ)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
12.	Югославський (МКТЮ) та Руандійський (МКТР) трибунали	денна 2/0/2	Історичне та правове значення Югославського (МКТЮ) та Руандійського (МКТР) трибуналів. Резолюції ООН на яких заснована дія трибуналів. Югославський (МКТЮ) та Руандійський (МКТР) військові трибунали, їх юрисдикція, судоустрій, процедура провадження і правова оцінка діяльності. Значення найвідоміших справ: Тадіча Блашкіча, Караджіча, Акаєсу.	Робота у команді (підготовка правового висновку щодо діяльності та результатів трибуналу)
13.	Міжнародний кримінальний суд (МКС): статус і юрисдикція	денна 2/0/2 заочна 1/0/0	МКС: особливості утворення, окремий статус. Судоустрій МКС. Органи Суду та Асамблея держав-учасниць: функції, вимоги до кандидатур. Органи, що здійснюють допомогу потерпілим. Юрисдикція МКС за предметом, за колом осіб, за часом, за територією. Комплементарна юрисдикція МКС та її відмінність від юрисдикції попередніх трибуналів.	Moot court (Мут корт; модельне судове засідання)
14.	Міжнародний кримінальний процес	денна 2/0/2 заочна 1/0/0	Стадії провадження справ в МКС. Попереднє вивчення ситуації як перша стадія провадження: цілі і процедура. Учасники процесу і особлива роль потерпілих. Форми співробітництва з державами та організаціями. Юрисдикція МКС щодо ситуації в Україні.	Moot court (Мут корт; модельне судове засідання)

Рекомендована література

Нормативно-правові акти

1. Статут Міжнародного військового трибуналу 1945 р.
2. Статут Міжнародного військового трибуналу для Далекого Сходу 1946 р.
3. Статут Міжнародного кримінального трибуналу щодо колишньої Югославії 1993 р.
4. Статут Міжнародного кримінального трибуналу щодо Руанди 1994 р.
5. Статут Міжнародного кримінального суду 1998 р.
6. Конвенція про запобігання злочину геноциду та покарання за нього 1948 р.
7. Конвенція про ліквідацію всіх форм расової дискримінації 1966 р.
8. Конвенція про запобігання злочину апартеїду та покарання за нього 1973 р.
9. Конвенція Ради Європи про запобігання тероризму 2005 р.
10. Конвенція про запобігання та покарання злочинів проти осіб, які користуються міжнародним захистом, у тому числі дипломатичних агентів 1973 р.
11. Конвенція Ради Європи про боротьбу з тероризмом 1977 р.
12. Міжнародна конвенція ООН про боротьбу з бомбовим тероризмом 1997 р.
13. Міжнародна конвенція ООН про боротьбу з фінансуванням тероризму 1999 р.
14. Конвенція про боротьбу з актами ядерного тероризму 2005 р.
15. Конвенція про боротьбу із захопленням заручників 1979 р.
16. Гаазька конвенція про захист культурних цінностей у випадку збройного конфлікту 1954 р.
17. Чотири Женевські конвенції про захист жертв війни 1949 р.
18. Додаткові протоколи 1977 р до Женевських конвенцій про захист жертв війни 1949 р.
19. Конвенція про правопорушення та деякі інші дії на борту повітряного судна 1963 р.
20. Конвенція про боротьбу з незаконним захопленням повітряних суден 1970 р.
21. Конвенція про боротьбу з незаконними актами, направленими проти безпеки цивільної авіації 1971 р.
22. Протокол про боротьбу з незаконними актами насильства в аеропортах, що обслуговують міжнародну цивільну авіацію 1988 р.
23. Конвенція по боротьбі з підробкою грошових знаків 1929 р.
24. Міжнародна конвенція про кіберзлочинність 2001 р.
25. Конвенція ООН проти корупції 2003 р.
26. Єдина конвенція про наркотичні засоби 1961 р.
27. Конвенція про психотропні речовини 1971 р.
28. Конвенція ООН про боротьбу проти незаконного обігу наркотичних засобів і психотропних речовин 1988 р.
29. Конвенція ООН проти транснаціональної організованої злочинності 2000 р. і додаткові протоколи до неї.
30. Конвенція Ради Європи про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом 1990 р.
31. Додаткова конвенція про усунення рабства, работоргівлі та інститутів і звичаїв, подібних до рабства 1956 р.
32. Конвенція про боротьбу з торгівлею людьми і експлуатацією проституції третіми особами 1949 р.
33. Конвенція про припинення обігу порнографічних засобів і торгівлею ними 1923 р.
34. Конвенція проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують людську гідність, видів поводження і покарання 1984 р.
35. Конвенція про відкрите море 1958 р.
36. Конвенція ООН з морського права 1982 р.
37. Мінська конвенція про правову допомогу та правові відносини у цивільних, сімейних і кримінальних справах 1993 р.

38. Кишинівська конвенція про правову допомогу та правові відносини у цивільних, сімейних і кримінальних справах 2002 р.
39. Резолюція Генеральної Асамблеї ООН «Про визначення агресії» 1974 р.
40. Конвенція Ради Європи про комп'ютерні злочини 2001 р.

Основна література

1. Верле, Г. Принципы международного уголовного права: учебник. Одесса: Феникс; Москва: Транслит, 2011. 882 с. (буде надано доступ до електронного ресурсу)
2. Cassese A. International Criminal Law. Oxford University Press, 2013. 528 p.
3. The Oxford Handbook of International Criminal Law / Edited by Kevin Heller, Frederic Megret, Sarah Nouwen, Jens Ohlin, and Darryl Robinson. Oxford University Press, 2020. 918 p. (буде надано доступ до електронного ресурсу)
4. Commentary on the Law of the International Criminal Court / Edited by Mark Klamberg. Brussels: Torkel Opsahl Academic EPublisher. 2017. 819 p.
5. Stahn C. A Critical Introduction to International Criminal Law Oxford University Press, 2018. 464 p.
6. Cryer R., Friman H., Robinson D., Wilmschurst E. An Introduction to International Criminal Law and Procedure. Cambridge University Press, 2014. 522 p. (буде надано доступ до електронного ресурсу)
7. Давид Э. Принципы права вооруженных конфликтов. Москва: МККК, 2011. 1144 с.
8. Хенкертс Ж-М., Досвальд-Бек Л. Обычное международное гуманитарное право. Т.1 Нормы. МККК, 2006. 818 с.
9. Boister, N. An Introduction to Transnational Criminal Law: Edition 2. Oxford University Press. 2018. 512 p. (буде надано доступ до електронного ресурсу)
10. Bassiouni C. International Extradition: United States Law and Practice (6th Edition). Oxford International Law Library. 2014. 1328 p. (буде надано доступ до електронного ресурсу)
11. Understanding the International Criminal Court / ICC documents
12. Міжнародне кримінальне право (співробітництво держав у протидії злочинності): підручник / В. А. Гринчак, І. В. Земан, І. І. Когутич, О. К. Марін. Харків: Право, 2019.

Додаткова література

13. Международный уголовный суд: проблемы, дискуссии, поиск решений / под ред. Г.И. Богуша, Е.Н. Трикоз. Москва: Европейская Комиссия, 2008. 792 с.
14. Иногамова-Хегай Л.В. Международное уголовное право. право: учебное пособие для магистрантов. Москва: Проспект, 2015. 112 с.
15. Сенаторова О.В. Конвенція щодо запобігання злочинам проти людяності та покарання за них: чи є необхідність прийняття? Правова доктрина: міжнародний досвід та практична реалізація в Україні: міжнар. наук.-практ. конф., 22 трав. 2019 р. / М-во освіти і науки України, Нац. поліція України, Європ. орг. публіч. права, Мессін. ун-т (Італ. респ.), Ін-т законодавства Верховної Ради України, Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, Харків. нац. ун-т внутріш. справ, Маріупол. держ. ун-т. Маріуполь: МДУ, 2019. С. 114–116.
16. Сенаторова О.В. Принципи Нюрнберзького процесу як основа міжнародної кримінальної юстиції. *Теорія і практика правознавства*. 2011. № 1(1). С. 51
17. Теорія та практика міжнародного кримінального права: підручник / [Зелінська Н. А., Андрейченко С. С., Дрьоміна-Волок Н. В., Коваль Д. О.; за ред. проф. Зелінської Н. А.]. Одеса: Фенікс, 2017.
18. Трикоз Е.Н. Преступления против мира и безопасности человечества: сравнительный и международно-правовой аспекты. Москва: Юрлитинформ, 2007. 512 с.
19. Хавронюк М.І. Сучасне загальноєвропейське кримінальне законодавство: проблеми гармонізації: монографія. Київ: Істина, 2005. 264 с.

Інтернет-ресурси

1. Сайт Міжнародного кримінального суду <https://www.icc-cpi.int/Pages/Main.aspx>
2. Звіт Прокурора Міжнародного кримінального суду про дії з попереднього дослідження ситуації в Україні за 2020 рік <https://www.icc-cpi.int/itemsDocuments/2020-PE/2020-pe-report-ukr-rus.pdf>
3. Nuremberg Trials Project http://nuremberg.law.harvard.edu/php/docs_swi.php?DI=1&text=overview
4. Міжнародний залишковий механізм для кримінальних трибуналів (United Nations International Residual Mechanism for Criminal Tribunals) <https://www.irmct.org/en>
5. Інформаційна сторінка ООН про Міжнародні та гібридні кримінальні суди і трибунали (International and Hybrid Criminal Courts and Tribunals) <https://www.un.org/ruleoflaw/thematic-areas/international-law-courts-tribunals/international-hybrid-criminal-courts-tribunals/>
6. Основні юридичні тексти Міжнародного кримінального суду <https://www.icc-cpi.int/resource-library#legal-texts>
7. Міжнародний Комітет Червоного Хреста <https://www.icrc.org>

Оцінювання курсу

За повністю виконані завдання студент може отримати визначену кількість балів:

Інструменти і завдання	Кількість балів
Тести	8
Індивідуальні завдання	7
Робота у команді	10
Написання есе	5
Навчальна дискусія	12
Підготовка презентації	10
Вирішення практичних кейсів	28
Moot court (Мут корт; модельне судове засідання)	20
Разом	100

Шкала оцінювання студентів

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS
90-100	A
82-89	B
74-81	C
64-73	D
60-63	E
35-59	FX
0-34	F

Політика курсу

Плагіат та академічна доброчесність:

Під час виконання завдань студент має дотримуватись політики академічної доброчесності та вимог, вкладених у Положенні про запобігання та виявлення академічного плагіату СНУ ім. В. Даля. Запозичення мають бути оформлені відповідними посиланнями.

Студент може пройти певні онлайн-курси, пов'язані з курсом, на онлайн-платформах (Prometheus, Coursera тощо). За наявності сертифікату щодо повного проходження відповідного курсу можуть бути нараховані додаткові бали.

Завдання і заняття:

Всі завдання, передбачені програмою курсу, мають бути виконані своєчасно та у повному обсязі. Аудиторні заняття мають відвідуватись регулярно. Пропущені заняття (з будь-яких причин) мають бути відпрацьовані з отриманням відповідної оцінки не пізніше останнього тижня поточного семестру. У разі поважної причини (хвороба, академічна мобільність тощо) строки можуть бути збільшені за письмовим дозволом декана факультету.

Поведінка в аудиторії:

Заняття відбуваються відповідно до чинного розкладу (онлайн чи оффлан) із дотриманням норм, передбачених постановою КМУ від 22 липня 2020 р. № 641 Про встановлення карантину та запровадження посилених протиепідемічних заходів на території із значним поширенням гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2.

Під час занять студенти дотримуються правил етичної поведінки та норм локальних актів СНУ ім. В. Даля.

Під час контролю знань студенти забороняється використанням мобільних пристроїв.